

З М І С Т

СУСПІЛЬСТВО Й СУЧАСНА СОЦІАЛЬНА ПАРАДИГМА	4
<i>Ларіонова Н. Б., Кратінова В. О.</i> ВОЛОНТЕРСТВО В ІНСТИТУЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ	4
<i>Кудашкіна О. З.</i> КІБЕРСОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК НОВИЙ ВИД СОЦІАЛІЗАЦІЇ У ВІРТУАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	12
СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА І СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ	19
<i>Максимовська Н. О.</i> АНІМАЦІЯ В СФЕРІ ДОЗВІЛЛЯ ЯК НАПРЯМ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	19
<i>Шабанов В. П.</i> УПРОВАДЖЕННЯ ФОРМ І МЕТОДІВ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ В ПОЗАНАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	27
<i>Юрків Я. І.</i> НАДАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСОБАМ З ОБМЕЖЕНИМИ ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ТА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДО РОБОТИ З НИМИ (на прикладі досвіду в Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка)	32
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ	39
<i>Коношенко Н. А.</i> АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ВИНИКНЕННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	39
<i>Перейма В. В.</i> ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРАЦІ В СОЦІАЛЬНО ДЕЗАДАПТОВАНИХ ПІДЛІТКІВ	45
<i>Караман О. Л.</i> ПРИНЦИПИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З НЕПОВНОЛІТНИМИ ЗАСУДЖЕНИМИ В ПЕНІТЕНЦІАРНИХ ЗАКЛАДАХ	51
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З СІМ'ЄЮ	58
<i>Демиденко Т. М.</i> ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ – ПРОВІДНА ХАРАКТЕРИСТИКА СІМ'Ї ЯК ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ	58
<i>Цибулько Л. Г.</i> ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ УЧНІВ ДО СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ ЯК ЗАСІБ ЇХНЬОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ	64
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА	71
<i>Краснова Н. П.</i> НАПРЯМИ ТА ТИПОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ	71
ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ	83
<i>Шклярова Т. П.</i> ҐЕНЕЗА ПОГЛЯДІВ НА ВИЗНАЧЕННЯ ПРОЦЕСУ СТАТЕВОРОЛЬОВОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ	83
СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ЗА КОРДОНОМ	88
<i>Логвиненко Т. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ІТАЛІЇ: СТРУКТУРНО-ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ	88

СУСПІЛЬСТВО Й СУЧАСНА СОЦІАЛЬНА ПАРАДИГМА

УДК 37.013.42

Ларіонова Н. Б., Кратінова В. О.

ВОЛОНТЕРСТВО В ІНСТИТУЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ

Стратегічна мета трансформації українського суспільства полягає в розбудові соціальної держави. Реалізація цієї мети тісно пов'язана із формуванням громадянського суспільства, невід'ємним елементом якого є так званий третій сектор. До третього сектору належать недержавні, некомерційні об'єднання громадян, що прагнуть допомогти собі та іншим, не переймаючись отриманням прибутків, – політичні партії, профспілки, молодіжний рух, жіночі, волонтерські, релігійні організації, благодійні фундації тощо. Функція їх полягає у відстоюванні прав і свобод громадян та задоволенні їх основних політичних, економічних, правових, культурних, а головне – соціальних інтересів.

Особливим об'єднанням громадян, які належать до третього сектору, є волонтерські організації. В Україні поняття «волонтерські організації», «волонтерство», «волонтерський рух» дедалі поширюється. Його використовують і в теорії, і в практиці, нерідко не усвідомлюючи при цьому природу самого явища. Віддаючи належне доробку в дослідженні проблем волонтерства в Україні (А. Капська, Р. Вайнола, Н. Комарова, О. Безпалько – аналіз волонтерства як ресурсу соціальної роботи взагалі й роботи в громаді зокрема, оцінка тенденцій розвитку волонтерського руху, М. Дейчаківський та ін. – обґрунтування ролі громадських організацій у сучасному українському суспільстві, аналіз окремих аспектів волонтерства в контексті соціального партнерства), підкреслюємо, що цілісного системного аналізу цього явища, його сутності, місця в інституційному просторі сучасного суспільства ми й досі не маємо.

У зв'язку з підвищенням ролі громадських і добродійних організацій у системі соціального захисту населення слід розглянути питання про третій сектор як про нове соціальне явище в сучасній Україні. Поняття «третій сектор» з'явилося не так давно, його становлення відображає тенденції, що виникли одночасно з розвитком ринкової економіки.

Сучасне громадянське суспільство можна представити у формі трьох невід'ємних складових, які дозволяють виділити основні інститути, що функціонують у його межах [1, с. 104 – 107]:

— **перший сектор** – державний: органи державної влади на всіх рівнях, а також усі види державних підприємств і організацій, що діють у будь-якій сфері діяльності, зокрема соціальній, заснованих на державній і змішаній формах власності, з переважною часткою державної участі;

— **другий сектор** – комерційний (бізнес-сектор): неурядова прибуткова організація;

— **третій сектор** називають недержавним, неурядовим, незалежним, некомерційним, неприбутковим, добродійним, сектором добровільної активності (волонтерським, добровольчим), філантропічним. Цей сектор є:

• **недержавним, неурядовим**, тому що організації, які входять до нього, не мають у своєму розпорядженні повну владу й повноваження уряду, хоча якісь з них можуть через своїх членів мати владний вплив, а деякі навіть виконують функції уряду (приклад – освітні організації США, які мають повноваження з видачі ліцензій); з іншого погляду, термін «неурядовий» може означати широке залучення населення до суспільного життя, що відображає тенденцію соціальної організованості на всіх рівнях, а зв'язано це з процесом становлення громадянського суспільства, тобто термін «недержавний» означає також те, що створення складових його організацій відбувається спонтанно, як реакція на необхідність вирішення якого-небудь соціального протиріччя або реалізації якоїсь соціальної потреби. Багато некомерційних організацій, що діють сьогодні, не реєструються через різні зовсім не кримінальні причини. Ці структури часом відомі тільки тим, хто в них брав участь і хто з ними взаємодівав, тому що вони стихійно виникають і зникають у процесі організації й розвитку;

• **незалежним**, тому що множинність фінансових джерел діяльності робить його відносно незалежним і від держави, і від бізнесу. На певних етапах суспільного розвитку організаціям третього сектору доводиться діяти на противагу іншим суспільним силам, відстоюючи ті права і свободи громадян, які обмежені бізнесом або державою. Багато організацій цього сектору є неформальними, тобто через те, що вони офіційно не зареєстровані, ці організації часто користуються свободами й можливостями, недоступними державним організаціям або приватному бізнесу;

• **некомерційним, неприбутковим**, тому що це найважливіша конституююча ознака, що відрізняє його від комерційних організацій. Третій сектор існує не для отримання прибутку. Це не означає, що його організації не можуть отримувати прибуток (наприклад, зароблені надходження складають 23% від загального обсягу грошових надходжень некомерційних організацій в Угорщині, до 59% – у Франції та 70% – у Німеччині. У Росії ця цифра за різними джерелами складає від 30 до 75% [2, с. 3]. Але некомерційні організації не мають права розподіляти отриманий прибуток серед засновників, а повинні використовувати її на статутні цілі (лише для цілей проголошеної місії). Оскільки організації дуже різні (суспільні, політичні, релігійні, добродійні, освітні тощо), сам цей сектор дуже об'ємний і неоднорідний. Ці організації, звичайно, не є альтруїстичними, але економічний інтерес з категорії рушійної сили розвитку суспільства перетворюється на механізм реалізації іншого імперативу – розвитку демократичного суспільства, і некомерційний сектор є істотним елементом його становлення на сучасному етапі;

• **сектором добровільної активності** (волонтерським, добровільним), оскільки тут широко використовують добровільну працю волонтерів. Наприклад, 54% дорослого населення США віддає добровільній роботі близько 4 годин на тиждень, а у Великобританії близько 30% населення займаються добровільною роботою 3 – 7 годин на тиждень [3, с. 53]. Причому добровільна неоплачувана праця є основою функціонування організацій третього сектору й формою громадянської активності широких мас населення;

• **філантропічним, добродійним**, оскільки ці визначення відображають стійке історичне коріння виникнення третього сектору добродійної активності, унаслідок чого істотну його частину складають добродійні організації.

Третій сектор тісно пов'язаний з іншими секторами економіки. Межі між ними досить прозорі й надзвичайно рухомі. Держава й некомерційний сектор зацікавлені в розвитку бізнес-сектору як джерела фінансових надходжень (державі – у формі податків, некомерційному сектору – у формі пожертвувань). Комерційні та некомерційні організації розглядають державу як гаранта правової й економічної стабільності й безпеки. Бізнес-сектор зацікавлений у розвитку некомерційного сектору (наприклад, біржа, торгівельно-промислові палати, асоціація підприємців), діяльність якого спрямована на обслуговування інтересів бізнесу, хоча в деяких випадках некомерційні організації можуть бути конкурентами бізнес-сектору.

Дослідження третього сектору в 12 країнах, проведені Університетом Джона Хопкінса, показали, що в третьому секторі зайнято більше людей і його діяльність менше залежить від пожертвувань, ніж раніше вважали: у 10 країнах у неприбутковому секторі зайнята одна людина з 11, що працюють у сфері сервісу. У трьох країнах неурядові організації створили 13% робочих місць в 80-і рр. (спочатку дослідження проводили в 6 країнах – Франції, Німеччині, Угорщині, Італії, Японії й Об'єднаному Королівстві Великобританії, а потім ще в 5 країнах – Бразилії, Єгипті, Гані, Індії й Таїланді) [1, с. 107].

Є підстава дійти висновку, що неприбуткові організації є серйозними працедавцями: у третьому секторі працює 7 млн. чол. у США, 1,4 млн. чол. – у Японії та по 1 млн. чол. – у Франції, Німеччині й Об'єднаному Королівстві. У середньому це складає 3,4% робочої сили, починаючи з 1% в Угорщині до 7% в США. У Росії, за даними на 1996 р., тільки в громадських організаціях і фондах працює 0,8% зайнятого населення. Оперативні витрати неприбуткових організацій складають від 1,2% валового національного продукту (ВНП) в Угорщині до 6,3% в США, а в середньому – 3,5% [1, с. 107].

Приватні пожертвування дають невелику частину грошових надходжень неприбуткових організацій – приблизно 10% від загальної суми надходжень: від 20% в США і 19% в Угорщині до 1% в Японії і 4% у Німеччині й Італії. У Росії в 1996 р. ця цифра склала 2,09% ВНП [1, с. 107].

Таким чином, третій сектор є одним із уособлень такого феномену сучасного суспільства, як волонтерство, тобто діяльність, спрямована на допомогу іншим, яка здійснюється не з метою грошової компенсації, матеріальної користі й не ґрунтується на примушенні [4, с. 20; 5, с. 11]. Волонтерство – це добровільний вибір, що відображає власні погляди й позиції; це активна участь громадянина в житті суспільства, що виражена зазвичай у суспільній діяльності в межах різних асоціацій. Волонтерство сприяє поліпшенню якості життя, особистому процвітання й поглибленню солідарності, реалізації основних потреб на шляху будівництва більш справедливого й мирного суспільства, більш збалансованому економічному й соціальному розвитку, створенню нових робочих місць і нових професій. Волонтерство не має релігійних, етнічних, вікових, політичних і географічних обмежень. Брати участь у добровольчих діях може кожен.

Волонтерський рух стрімко поширюється. Якщо в 1987 р. його учасниками були 80 млн., у 1995 р. – 93 млн., у 1998 р. – більше 109 млн., то сьогодні в добровольчому русі задіяно близько 150 мільйонів чол. у всьому світі [6]. Добровольчі ініціативи розповсюджуються майже на будь-яку сферу людсь-

кої діяльності – роботу з соціально незахищеними верствами населення (інвалідами, людьми похилого віку, маргіналами); роботу в межах неформальної освіти, спрямованої на інкультурне спілкування; розвиток проєктів, які зміцнюють дух соціальної терпимості; миротворчу діяльність, розв'язання конфліктів; екологічний захист; активізацію населення в «глибинці» тощо.

Добровільний труд – один із найкращих феноменів людської цивілізації, який свідчить, що на тлі технічного прогресу здійснюється еволюція людського духу. Спираючись на теорію потреб А. Маслоу, зауважимо, що люди, які виконують добровільну роботу, досягли вершини піраміди потреб, тобто реалізують потребу в самоактуалізації.

Сьогодні доброволець – людина будь-якої статі, віку, віросповідання, яка бере участь у добровільній службі у своїй країні чи за її межами на підставі свого свідомого вибору, залучається до процесу особистої соціальної та (або) культурної освіти шляхом участі в заходах, які пропонують рішення та (або) нові підходи до вже існуючих у суспільстві проблем, є часткою процесу змін у суспільстві, виявляє активність у проєктах, спрямованих на загальне благо, виявляє активність на основі волонтерської угоди щодо неоплачуваної діяльності на фіксований час з певною приймаючою та (або) направляючою організацією.

В Україні волонтерський рух, детермінований гуманізацією суспільного життя, є відповіддю на суспільні потреби. Будучи закоріненим у традиції безкорисливої допомоги нужденним, історично притаманній українській національній культурі, узявши на озброєння досвід передових у цій сфері західних країн, вітчизняний волонтерський рух з кожним роком набуває дедалі більшої потужності, об'єднує більше громадян та залучає значні ресурси. Сьогодні в Україні налічується близько 25490 громадських фондів, 8000 ініціативних груп, основне завдання яких – допомога знедоленим: людям похилого віку, дітям-сиротам, інвалідам [6].

На думку М. Дейчаківського, волонтери – «найактивніші представники різних груп населення, які бажають своєю працею та участю надати дійову підтримку в становленні демократії в Україні, зробити конкретний внесок у поліпшення становища маргінальних груп чи в розвиток соціальної і культурної сфер» [7, с. 13].

Успішність соціальної роботи на сучасному етапі також залежить від добровільної участі багатьох людей у діяльності щодо зміни соціальної ситуації. Для виконання деяких завдань соціальному працівникові необхідне лише залучення волонтерів: під час організації груп самопомоги, у роботі з громадою, органами місцевого самоврядування. Невипадково волонтерський рух розглядають і науковці, і практики як ресурс соціальної роботи [3; 8].

Одна з тенденцій розвитку волонтерства – координація на рівні національної моделі: сьогодні 80 країн світу мають мережу волонтерських центрів, причому волонтерські центри в Польщі, Україні й Чехії оцінені як одні з кращих серед 14 країн Центральної й Східної Європи [9].

Стійкою тенденцією є вихід волонтерства за рамки географічних і навіть політичних меж, організація й координація добровільної діяльності на міжнародному рівні. Багаточисельні транснаціональні платформи й утворення залучають до своїх проєктів та програм більше сотні мільйонів людей щорічно. До більш вагомих міжнародних волонтерських об'єднань сьогодні належать:

- Волонтери ООН (UNV (United Nations Volunteers)) – організація безпо-

середньо підпорядковується ООН, займається підтримкою сталого глобального розвитку на планеті шляхом просування ідей добровольчества й мобілізації добровольців для вирішення конкретних практичних задач. На квітень 2003 р. нараховувалося 4000 членів організації, які працювали з біженцями, ВІЛ-інфікованими, дітьми, інвалідами, у галузі освіти дітей і дорослих, охорони здоров'я, міського розвитку, виборчого права й захисту прав виборців, гендерної рівності й прав жінки тощо практично в усіх країнах-учасницях ООН;

- Міжнародна волонтерська організація (SCI (Service Civil International)) – заснована в 1920 р., має 33 відділення в усьому світі. До її завдань належить просування ідей миру, міжнародного взаєморозуміння й солідарності, соціальної справедливості й захисту навколишнього середовища. Основна діяльність зосереджена на організації міжнародних волонтерських проектів, семінарів, волонтерських програм різної тривалості, освітніх тренінгів і міжнародного обміну;

- Молодіжна міжнародна організація (YAP (Youth Action for Peace)) – почала свою діяльність у 1923 р. з просування ідей миру й співпраці між країнами, виступів проти воєнних конфліктів. Має відділення в 15 країнах. Об'єднує політично активну молодь, займається організацією волонтерських антивоєнних проектів, пацифістських семінарів і тренінгів, розробкою методів ненасильницького вирішення воєнних конфліктів, роботою з біженцями, соціально незахищеними групами, лобюванням антивоєнних та миротворчих ідей серед політичних партій і організацій;

- Федерація Міжнародний культурний молодіжний обмін (ICYE (International Cultural Youth Exchange)) – почала свою діяльність у 1949 р., нараховує 30 відділень у країнах Африки, Азії, Європи й Латинської Америки. Місія федерації – у просуванні молодіжної волонтерської активності за міжнародне взаєморозуміння й мир. Глобальна освіта й інтеркультурне виховання – два основні принципи програм федерації з роботи з дітьми, людьми похилого віку й інвалідами, з організації дитячих центрів, екологічних проектів;

- Альянс Європейських волонтерських організацій (Alliance (Alliance of European Voluntary Service Organizations)) – заснований у 1982 р., є центром європейських національних волонтерських організацій, що спеціалізуються на координації коротко- й довгострокових волонтерських робочих таборів, які просувають ідеї міжнародної співпраці, миру й взаємодопомоги;

- Координаційний комітет міжнародних волонтерських організацій (CCIVS (Coordinating Committee for International Voluntary Service)) – створений у 1948 р. під егідою ЮНЕСКО. Координує діяльність більше, ніж 250 національних волонтерських організацій у 100 країнах світу;

- Асоціація волонтерських організацій (AVSO (Association of Voluntary Service Organization)) – координує діяльність європейських добровольчих організацій і представляє інтереси волонтерства на рівні урядів, соціальних інститутів і громадських організацій.

Однією з особливостей волонтерства є те, що великі її організації (асоціації) іноді перетворюються на складні об'єднання з сильно розвиненою бюрократією (наприклад, Армія спасіння, Корпус миру, Товариство Червоного Хреста). При цьому поняття й сутність терміна «бюрократія» із загального значення часто набуває протилежного змісту [8, с. 16 – 17].

Сьогодні перед волонтерством постала така надзвичайно важлива про-

блема, як прийняття відповідальності за розвиток співробітництва між різними секторами сучасного суспільства, що, наприклад, виявлено в такому новому явищі, як корпоративне волонтерство – участь у добровольчій роботі в різних соціальних програмах при підтримці своєї компанії, – яке охоплює приблизно дві третини волонтерів розвинутих країн.

Термін «корпоративне волонтерство» тісно пов'язаний з поняттям «соціально відповідальний бізнес». Сьогодні для того, щоб підприємство було успішним, уже недостатньо тільки виробляти товари чи послуги, необхідно стати часткою суспільства. Тому сучасні благодійні проекти – індикатор розвитку компанії. Корпоративне волонтерство може здійснюватися в найрізноманітніших формах: організація збору пожертвувань на робочому місці, особиста професійна волонтерська діяльність (наприклад, співпрацівники юридичної фірми надають безкоштовні юридичні послуги), допомога у формі «обличчя до обличчя», наприклад, робота з конкретними групами одержувачів допомоги – учнями або неповнолітніми правопорушниками як наставника, громадського захисника або тьютора тощо.

Прикладом корпоративного волонтерства є міжнародна корпоративна програма «Avon проти раку молочної залози», що стартувала в Україні в жовтні 2001 р. (усього охопила 50 країн світу, на волонтерських умовах у ній беруть участь офісні працівники й представники компанії). На кошти, отримані під час продажу волонтерами спеціальних ручок і брошок «Рожева стрічка» (саме вона є символом програми), відбувається придбання маммографів. З вересня 2002 р. збір коштів в Україні підтримали 70 тис. осіб, а загалом з 1992 р. у всьому світі було зібрано більше 250 млн. доларів [10].

Крім того, проводять просвітницьку роботу щодо комплексу ранньої діагностики раку молочної залози: так, в Україні розповсюджено більше 2 млн. безкоштовних освітніх буклетів, організовано безкоштовну гарячу лінію «Avon проти раку молочної залози», у рамках якої на дзвінки жінок відповідали досвідчені українські лікарі-онкологи.

У розвитку корпоративного волонтерства простежуємо тенденцію до набуття більшої організованості й плановості. У багатьох західних корпораціях, які мають солідний досвід реалізації волонтерських програм, існують відділи, що координують такі програми. Наприклад, у центральному представництві компанії Lucent Technologies постійно функціонує відділ волонтерства, який щорічно організує «всесвітній день турботи» за участю 10000 співпрацівників компанії з 25 штатів США та 17 країн [10].

У зв'язку з появою проблеми вільного часу як глобальної тенденції в розвитку суспільства сучасного типу волонтерство можна розглядати як технологію соціокультурної анімації, яка забезпечує конструктивне просоціальне наповнення вільного часу.

Про це свідчать такі дані: канадці присвячують у середньому 191 годину роботи як добровольці, що еквівалентно 578000 місць з повною робочою зайнятістю; в Ірландії близько 33% дорослого населення є добровольцями; загальна кількість часу на добровольчу діяльність за рік еквівалентна 96454 місцям з повною робочою зайнятістю; у Південній Кореї в 2001 р. 3898564 осіб присвятили волонтерству більше 451 млн. годин робочого часу (економічна вартість волонтерства перевищує 2 млрд. доларів за рік); 60% волонтерів Франції регулярно бере участь у добровольчій роботі, присвячують їй більше 20 годин на місяць; у США кількість волонтерів-добровольців досяг-

ло 56 – 62% у жінок, що присвячують у середньому 3,4 години на тиждень цьому роду діяльності, і 49% – у чоловіків, які займаються волонтерством 3,6 години на тиждень.

Волонтерство як діяльність потребує від добровольців не лише бажання та наявності вільного часу, а й певних знань з психології, соціальної педагогіки, соціальної роботи, соціології, медицини, юриспруденції тощо; волонтери повинні володіти навичками спілкування з різними прошарками населення, знайомитися з кращим і вітчизняним, і зарубіжним досвідом роботи. З цього погляду волонтерство є ефективним методом неформального навчання.

Волонтерський рух – одна з найефективніших форм роботи з молоддю, що є невичерпним джерелом набуття громадянської освіти, дає можливість реалізуватися в служінні суспільству. Велика кількість громадських організацій поєднує молодих людей, які на добровільних засадах беруть участь у соціальних програмах щодо попередження негативних явищ у молодіжному оточенні та надання допомоги іншим у їх розвитку, соціальному становленні, інтеграції в суспільство тощо. В Україні протягом останніх чотирьох років кількість громадських об'єднань молоді збільшилося майже втричі [11].

Міністерство у справах сім'ї, дітей та молоді України запровадило популярну в Європі систему соціального замовлення. Вона передбачає розподіл бюджетних коштів через відкритий конкурс проектів і програм молодіжних організацій у пріоритетних напрямках, окреслених Загальнодержавною програмою підтримки молоді на 2004 – 2008 рр., у розробці якої активну участь узяли саме молодіжні організації.

Як свідчить європейський досвід, така практика значно активізує діяльність молодіжних організацій і сприяє залученню молодих людей до розробки законодавства й реалізації соціальних програм і заходів, що дозволяє завдяки волонтерській діяльності молоді здійснювати не тільки її соціальний захист чи підтримку, а і її соціалізацію шляхом включення до життя суспільства, створення можливостей для її самореалізації.

Таким чином, до основних соціальних функцій волонтерства належать: широке залучення населення до суспільного життя, розвиток демократичного суспільства, забезпечення зайнятості населення у сфері праці, мінімізація соціальних проблем, забезпечення конструктивного просоціального наповнення вільного часу, сприяння консолідації людей і на національному, на міжнародному рівнях, розвиток соціального партнерства, громадянська освіта, задоволення потреби в самоактуалізації, соціальне виховання молоді.

Література

1. **Социальная** работа: теория и практика : учеб. пособие / отв. ред. проф. Е. И. Холостова, проф. А. С. Сорвина. – М. : ИНФРА-М, 2002. – 427с.
2. **Материалы** Центра социального предпринимательства и исследований «Counterpart». – Кишинев, 1996. – 96 с.
3. **Волонтерство** як ресурс соціальної роботи у громаді : міжнар. наук. конф. для студ. та аспірантів «Обличчя соціальної держави» (22 – 23 березня 2006 р., м. Київ). – К., 2006. – С. 44 – 57.

4. Основополагающие принципы движения Красного Креста и Красного Полумесяца. – М. : Международ. комитет Красного Креста, 1995. – 54 с.

5. Перрюшо Р. Международная ответственность национальных обществ Красного Креста и Красного Полумесяца / Р. Перрюшо. – М. : Международ. комитет Красного Креста, 1995. – 104 с.

6. Режим доступу: [http:// www. sdpuo/com/rus/news/actual-article/40dd899e4dab3/view print/](http://www.sdpuo.com/rus/news/actual-article/40dd899e4dab3/view/print/)

7. Дейчаківський М. Роль громадських організацій в Україні / М. Дейчаківський // Громада. – 1995. – С. 10 – 24.

8. Історія, теорія та практика соціальної роботи в Україні : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / упоряд. : С. Я. Харченко, М. С. Кратінов, Л. Ц. Ваховський, О. П. Песоцька, В. О. Кратінова, О. Л. Караман. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 408 с.

9. Режим доступу: [inprgo.ru/ Исследования/ Аналитические записки](http://inprgo.ru/Исследования/Аналитические_записки)

10. Режим доступу: <http://www.companion.ua/Articles/Content/Forprint/?Id=2349&Callback=0>

11. Режим доступу: <http://www.ukranews.com/rus/article/48712.html>

* * *

Ларионова Н. Б., Кратінова В. О. Волонтерство в інституційному просторі

У статті подано аналіз волонтерства в контексті інституалізації в системі соціальної держави та громадянського суспільства, розкрито його основні соціальні функції.

Ключові слова: волонтерство, інституційний простір, соціальна держава, громадянське суспільство.

Ларионова Н. Б., Кратінова В. О. Волонтерство в інституційному просторі

В статье подается анализ волонтерства в контексте институализации в системе социального государства и гражданского общества, раскрываются его основные социальные функции.

Ключевые слова: волонтерство, институционное пространство, социальное государство, гражданское общество.

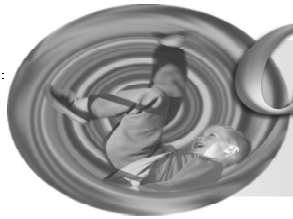
Larionova N. B., Kratinova V. O. Volunteer in institutional space

In the article the analysis of volunteer is given in the context of institutional in the system of the social state and civil society, his basic social functions open up.

Key words: volunteer, institutional space, social state, civil society.

Стаття надійшла до редакції 26.10.2010 р.

Прийнято до друку 25.02.2011 р.

Соціальна педагогіка: теорія та практика

Заснований у 2003 році.
Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 14440-34/11ГПР від 14.08.2008 р.
Виходить чотири рази на рік
українською, англійською
та російською мовами.

Журнал внесений
до переліку наукових
фахових видань України
(педагогічні науки).
Постанова президії
ВАК України
від 14 жовтня 2009 р.
№ 1-05/4

Засновник і
видавець —
Державний заклад
«Луганський
національний
університет
імені Тараса Шевченка»

Підписано до друку рішенням Вченої ради
ЛНУ імені Тараса Шевченка (протокол № 7 від 25.02.2011 р.)

Головний редактор: Харченко С. Я.

Редакційна колегія:

Бех І. Д., доктор психологічних наук, академік НАПН України;
Ваховський Л. Ц., доктор педагогічних наук;
Звєрєва І. Д., доктор педагогічних наук;
Капська А. І., доктор педагогічних наук;
Коваль Л. Г., доктор педагогічних наук (США);
Курило В. С., доктор педагогічних наук, дійсний член НАПН України;
Лактіонова Г. М., доктор педагогічних наук;
Мищик Л. І., доктор педагогічних наук;
Муравйова-Апостол Е. (Швейцарія);
Песоцька О. П., кандидат педагогічних наук (заступник головного редактора);
Хриков Є. М., доктор педагогічних наук;
Чиж О. Н., доктор педагогічних наук.

Коректор: Мілєва І. В.

РЕДАКЦІЙНІ ВИМОГИ

до оформлення статей для науково-методичного журналу «Соціальна педагогіка: теорія та практика»

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячене означена стаття; формулювання мети статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

Для оперативного зв'язку редактора з авторами слід супроводжувати статтю відомостями про автора, де повинні бути повністю вказані прізвище, ім'я, по батькові, посада, науковий ступінь, учене звання автора, поштова адреса, службовий і (або) домашній телефон.

Стаття подається роздрукованою на папері в одному примірнику з обов'язковим додатком диска, перевіреного на відсутність вірусів. Формат копії файлу — RTF.

Рукопис статті (не більше 15 сторінок) друкується на аркушах формату А4 кеглем 14 гарнітурою Times New Roman. Для підготовки рукопису, як правило, використовується текстовий процесор MS Word 6.0–7.0 (Під Windows 95). Поля: верхнє – 2 см, нижнє – 2 см, ліве – 3 см, праве – 1,5 см. Міжрядковий інтервал – полуторний.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифтом нежирний).

Посилання на цитовані джерела подаються у квадратних дужках після цитат: Перша цифра – номер джерела в списку літератури, що додається до статті, друга – номер сторінки, наприклад: [1, с. 21].

Література й у разі потреби примітки подаються в кінці статті після слова «Література» в порядку цитування й оформлюються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог, що висуваються при оформленні кандидатської або докторської дисертації. Бібліографічні джерела подаються з абзасу; ім'я автора (або перше слово назви) виділяється жирним. Зразок оформлення літератури:

Література

1. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи : монографія / О. В. Безпалько. — К. : Наук. світ, 2006. — 363 с.

2. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) / Олександр Анатолійович Стишов. — 2-ге вид., переробл. — К. : Пугач, 2005. — 388 с.

3. Бурдіна С. В. Система підготовки магістрів управління освітою у вищих навчальних закладах США : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.06 «Теорія і методика управління освітою» / С. В. Бурдіна. — Луганськ, 2008. — 20 с.

4. Рижанова А. О. Розвиток соціальної педагогіки в соціокультурному контексті : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05 / Рижанова Алла Олександрівна. — Луганськ, 2005. — 442 с.

Статті закінчують 3 анотації обсягом 8 рядків українською, російською та англійською мовами із зазначенням прізвища, імені та по батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Статті, що не відповідають установленим вимогам оформлення й подання, не розглядаються й не публікуються. Редакція зберігає за собою право на редагування та скорочення статей.

Здано до склад. 25.01.2010 р. Підп. до друку 25.02.2011 р. Формат 60x84 ¹/₈. Папір офсет.
Гарнітура Arial Суг. Друк офсет. Ум. друк. арк. 11,16. Наклад 500 прим. Зам. № 27.

Видавець

Видавництво Державного закладу
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. Тел./факс: (0642) 58-03-20.
e-mail: alma-mater@list.ru
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.

Обкладинка надрукована ТОВ «Лугань-Поліграф»
91011, Україна, м. Луганськ, вул. Робоча, 24, т/ф: (0642) 34-76-13, 52-87-94.
Свідоцтво про державу реєстрацію № 100154384.